

SOCIÁLNÍ SLUŽBY PRO OSOBY S PORUCHOU AUTISTICKÉHO SPEKTRA V JIHOČESKÉM KRAJI*

POSKYTOVATEL SOCIÁLNÍ SLUŽBY	SOCIÁLNÍ SLUŽBA	KONTAKTY
APLA JIŽNÍ ČECHY, z.ú.	Odlehčovací služby Raná péče Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením	608 666 167 (168) stastka@aplajc.cz info@aplajc.cz www.aplajc.cz
AUTIS CENTRUM, o.p.s.	Odlehčovací služby Týdenní stacionáře (od září 2022) Raná péče Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením	606 046 118 info@autiscentrum.cz www.autiscentrum.cz
CENTRUM BAZALKA, o.p.s.	Denní stacionáře Týdenní stacionáře	387 001 018 734 235 248, 732 537 983 info@centrumbazalka.cz http://www.centrumbazalka.cz
CENTRUM SOCIÁLNÍCH SLUŽEB JINDŘICHŮV HRADEC	Denní stacionáře Týdenní stacionáře Domovy pro osoby se zdravotním postižením Chráněné bydlení	384 397 709, 384 389 004 info@sscjh.cz info@chbnaplno.cz https://www.cssjh.cz/
DENNÍ A TÝDENNÍ STACIONÁŘ KLÍČEK	Denní stacionáře Týdenní stacionáře	381 281 619, 775 937 399 klicek-usp@iol.cz www.stacionarklicek.cz
DIAKONIE ČCE – STŘEDISKO ROLNÍČKA	Osobní asistence Odehčovací služby Centra denních služeb Chráněné bydlení Sociálně terapeutické dílny	381 522 054 info@rolnicka.cz http://www.rolnicka.cz
DOMOV PRO OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM OSEK	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	383 411 022 (016, 041) podatelna@dozp-osek.cz www.domovosek.cz
I MY, o.p.s.	Raná péče	775 162 898, 775 104 920 imy@imypomahame.cz www.IMYpomahame.cz
SPOLEK SLUNEČNICE	Sociálně terapeutické dílny	736 628 158, 774 966 533 606 610 585 spolek.slunecnice@seznam.cz www.spolekslunecnice.cz

* Aktuální informace o poskytovatelích sociálních služeb v Jihočeském kraji vč. dalších informací naleznete na <https://www.mpsv.cz/web/cz/registr-poskytovatelu-sluzeb>, případně na stránce „socialniportal.kraj-jihocesky.cz“ v sekci Osoby se zdravotním znevýhodněním.

Zdroje: <https://www.addp.cz/dusevni-poruchy/autismus/>
<https://autismport.cz/o-autistickem-spektru>
<https://www.ochrance.cz/uploads-import/Letaky/Rodiny-deti-s-PAS.pdf>
<https://www.vlada.cz/cz/ppov/vvzpo/aktuality/komunikace-s-lidmi-s-pas-s-autismem-prostrednictvim-komunikacniho-souboru-148560/>
<https://www.msmt.cz/vzdelavani/deti-a-zaci-s-poruchou-autistického-spektra>

https://cs.wikipedia.org/wiki/Specifick%C3%A9_pot%C5%99eby_%C5%BE%C3%A1k%C5%AF_s_poruchou_autistick%C3%A9ho_spectra
<https://www.mpsv.cz/web/cz/registr-poskytovatelu-sluzeb>

Leták vznikl v rámci projektu „Plánování sociálních služeb v Jihočeském kraji III.“, registrační číslo CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_007/0011754.

Poruchy Autistického Spektra (PAS)

A SOCIÁLNÍ SLUŽBY V JIHOČESKÉM KRAJI

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Poruchy autistického spektra (zahrnující Dětský autismus, Aspergerův syndrom a další poruchy) patří mezi **závažné psychické poruchy** a řadíme je mezi neurovývojové poruchy. Příčiny vzniku autismu jsou multifaktoriální, tzn. že na jeho vzniku se podílí kombinace více faktorů. Vysoký podíl má genetika, vliv mají ale i některé faktory prostředí. PAS trpí podle nejnovějších výzkumů více než jedno ze sta dětí.

Pro autismus je charakteristická **oslabená schopnost vést sociální komunikaci**, navazovat a rozvíjet vztahy, přemýšlet v sociálních kontextech. V chování se často objevují různé **stereotypie**, potřeba jasných pravidel a rutiny. Myšlení bývá velmi konkrétní a zaměřené na detail. Velká část lidí s autismem na smyslové podněty reaguje precitlivě, nebo naopak nedostatečně.

Autismus se **často pojí s jinými poruchami**, různými dalšími oslabeními a zdravotními komplikacemi. Někdy tyto přidružené obtíže mohou autismus maskovat. V **dětském věku** jde hlavně o vývojové poruchy řeči, poruchu aktivity, pozornosti a úzkostné poruchy. V **dospělém věku** o chronické úzkostně depresivní stavy, bipolární poruchu nebo poruchy osobnosti. Ze **somatických obtíží** jsou časté například migrény, epilepsie, dětská mozková obrna, poruchy hypermobility spektra, poruchy zraku a sluchu, poruchy autoimunity a gastrointestinální obtíže. Přesto někteří dospělí jedinci jsou schopni se plně či s omezením zapojit do života, ti se závažnějšími potížemi jsou odkázáni na pomoc okolí.

ŘANÁ DIAGNOSTIKA

Včasná diagnostika PAS je velmi důležitá. Při brzkém a správném odhalení této poruchy je možné zvolit **adekvátní vzdělávací program** pro dítě a edukovat rodinu o nemoci a **zabránit** tak následné **traumatizaci dítěte i jeho rodiny**.

První odchylky ve vývoji dítěte mohou být patrné již ve věku 12 až 18 měsíců. V ČR provádí pediatři plošný **dotazníkový test pro určení PAS** (tzv. screening PAS u batolat), a to v rámci preventivní prohlídky dětí ve věku 18 měsíců. V případě podezření na PAS odkáže pediatr rodiče na odborníka (pedopsychiatr, služba raná péče, psycholog). Za včasný záchyt se považuje diagnostika do dvou až dvou a půl let věku. Někdy se atypický vývoj začne projevovat až ve chvíli, kdy dítě musí začít fungovat v kolektivu a kdy se začne zvyšovat tlak na používání sociálních a komunikačních dovedností a samostatnost. Zároveň některé příznaky

ve věku nad 5–6 let ustupují a objevují se nové symptomy, které se dají někdy přiřadit i k jiným psychickým poruchám. S tím souvisí fakt, že rozpoznání PAS ve vyšším věku dítěte může být více komplikované, a to zvláště u dětí s normálním intelektem, než při diagnostice autismu do 6 let věku dítěte.

ZVLÁŠTNOSTI DĚTÍ S PAS DLE RODIČŮ

U dětí s PAS si rodiče mohou všimnout některých odlišností od vrstevníků. Například to mohou být následující odchylky od normy:

- 🧡 Opoždění řečového vývoje oproti stejně starým dětem.
- 🧡 Problémy ve vrstevnickém kolektivu, nezapojení do kolektivu v MŠ i ve třídě ZŠ. Tyto děti většinou nevyhledávají kontakt s vrstevníky nebo zvláštním způsobem.
- 🧡 Chovají se sociálně nepřiměřeně, necitelně, vyhýbají se očnímu kontaktu.
- 🧡 Nechápu pravidla společenského chování.
- 🧡 Odmalička si hrají jinak než vrstevníci, většinou si nehrají s hračkami či je používají jinak než ostatní děti.
- 🧡 Mají zájem o to, jak věci fungují, rozebírají předměty či hračky. Zajímají se např. o techniku, přístroje a odborné encyklopedie.
- 🧡 Mají neobvyklou náklonnost k různým předmětům (provázky, hadice, papíry, knoflíky apod.).
- 🧡 Mají záchvaty vzteku a agrese, dítě dokáže být agresivní i vůči sobě (kousání, štípání, bití do hlavy, bouchání hlavou do předmětů).
- 🧡 V řeči nezřídka užívají vulgarismy, a to i když jim nerozumí. Jejich řeč je zvláštní, někdy jakoby dospělá (pseudo-dospělá), mají často dlouhé slovní projevy bez ochoty přerušování řeči (monology), opakují věty či slova, které slyší. Nerozumí neverbální komunikaci ostatních, sami používají gestikulaci omezeně.
- 🧡 Objevují se abnormální smyslové reakce (vše očichává, strká do pusy, nesnese dotek určitých materiálů).
- 🧡 Dítě nesnáší změny, trvá na vykonávání rutinních rituálů, které nemají funkční charakter.
- 🧡 Dítě se často bojí věcí, které mu nemohou ublížit.

Přítomnost některých z uvedených nemusí nutně znamenat PAS a naopak – přestože některé odchylky nejsou zaznamenány, může se jednat o PAS. Vždy je nutné konkrétní situace komunikovat s pediatrem.

MOŽNOSTI LÉČBY AUTISMU

Dosud neexistuje klasická medicínská léčba autismu, která by dokázala odstranit příčinu nemoci.

Včasná a správná přístupy rodiny a školy ve spolupráci se všemi odborníky věnujícími se PAS, dokážou **zmírnit projevy autismu** a pomoci dětem s PAS v rozvoji sociálních a komunikačních dovedností.

VZDĚLÁVÁNÍ LIDÍ S PAS – PODPŮRNÁ OPATŘENÍ

Dítě se zdravotním postižením (tj. i dítě s PAS) má právo na tzv. **podpůrná opatření**. Jsou to taková opatření, která mu umožní překonat jeho znevýhodnění. Jejich vhodnost zhodnotí pedagogicko-psychologická poradna (PPP) nebo speciálně pedagogické centrum (SPC). Jedním z nich je **asistent pedagoga**, který dítěti pomáhá i se sebeobslouhou a pohybem ve škole nebo na školních akcích. SPC či raná péče mohou např. s dětským lékařem **vytípotovat druhy cviků**, které jsou pro dítě bezpečné a vhodné. SPC/PPP svá doporučení zašlou kromě školy i jiným školským zařízením, která by Vaše dítě rádo navštěvovalo. Škola má povinnost podpůrná opatření zajistit.

PŘÍSPĚVEK NA PÉČI

Potřebuje-li dítě s PAS u aktivit jako například orientace, komunikace, hygiena, toaleta, oblékání mnohem větší pomoc než jeho vrstevníci, případně musí-li se na něj každodenně dohlížet i u činnostech, které jeho vrstevníci již běžně zvládají sami, je možné obrátit se na **úřad práce** s žádostí o příspěvek na péči (podkladem jsou lékařské zprávy).

